

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 49/03-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. júna 2003 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Daniela Švábyho prerokoval prijatú sťažnosť Ing. J. B., bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. R. Ž., K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 503/99 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 503/99 p o r u š i l právo Ing. J. B., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Ing. J. B. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 12. marca 2003 č. k. ÚS 49/03-11 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť Ing. J. B., bytom K. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 503/99.

Zo sťažnosti a z jej doplnenia vyplýva, že sťažovateľ podal 17. mája 1999 na Okresný súd Košice I žalobný návrh o určenie neplatnosti právnych úkonov. Sťažovateľ sa konkrétne domáhal určenia neplatnosti kúpnej zmluvy, na základe ktorej získala jeho bývalá manželka do svojho výlučného vlastníctva byt č. 3 na Exnárovej 15 v Košiciach, a určenia neplatnosti darovacej zmluvy, ktorou táto darovala uvedený byt svojmu synovi. Dôvodom neplatnosti napadnutých právnych úkonov bola podľa názoru sťažovateľa skutočnosť, že jeho bývalá manželka mohla získať sporný byt do svojho výlučného vlastníctva iba po zabezpečení primeraného náhradného bytu sťažovateľovi, k čomu však podľa tvrdenia sťažovateľa nedošlo. Konanie o určenie neplatnosti právnych úkonov je vedené na okresnom súde pod sp. zn. 19 C 503/99 a do dňa podania tejto sťažnosti ústavnému súdu toto konanie nebolo právoplatne skončené. Podľa názoru sťažovateľa je okresný súd v danej veci nečinný, jeho postupom dochádza k prietahom v konaní, a preto navrhol, aby ústavný súd vydal toto rozhodnutie:

„základné právo Ing. J. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a na prejednanie veci v primeranej lehote, zaručené čl. 48, ods. 2 Ústavy SR a čl. 6, ods. 1 Dohovoru o ľudských právach a základných slobodách postupom porušiteľa v konaní 19 C 503/99, porušené bolo.

Prikazuje porušiteľovi Ústavy SR a Dohovoru o ľudských právach a základných slobodách o veci konať, zakazuje porušiteľovi pokračovať v porušovaní základného práva navrhovateľa.

Priznáva navrhovateľovi finančné zadostučinenie v sume: 80.000,- Sk (...)“, ktoré odôvodňuje aj tým, že „*sa zdravotný stav menovaného zhoršil natoľko, že z čiastočného invalidného dôchodku upadol do dôchodku celkového. Menovaný navyiac trpí v dôsledku dlhodobej právnej neistoty aj psychicky a toho času je liečený aj v psychiatrickej ambulancii*“.

V rámci prípravy pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu k opodstatnenosti prijatej sťažnosti (ďalej len „sťažnosť“) písomne vyjadrili obaja účastníci konania: Okresný súd Košice I, zastúpený jeho predsedom JUDr. A. M., listom z 31. marca 2003 sp. zn. Spr 436/03 a sťažovateľ, zastúpený svojím advokátom, stanoviskom doručeným ústavnému súdu 10. apríla 2003.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k prijatej sťažnosti stručne popísal priebeh doterajšieho konania vo veci a uviedol, že:

„Vo veci sa s prihliadnutím k zaťažnosti súdu priebežne konalo a preto sťažnosť na prieťahy v konaní považujem za nedôvodnú a navrhujem, aby Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol, že porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nebolo.

Netrváme na tom, aby sa o prijatej sťažnosti konalo ústne pojednávanie.“

K vyjadreniu predsedu okresného súdu prostredníctvom svojho advokáta zaujal sťažovateľ stanovisko, v ktorom uviedol, že:

„S vyjadrením odporcu v žiadnom smere nesúhlasím. Ústavnému súdu podotýkam, že žalobu som podal súdu v roku 1999 a vec č. j. 19 C 503/99 nie je dodnes právoplatne skončená a to aj napriek odstupu času cca 4 rokov. (...)

Dlhodobo som v totálnej právnej neistote a trpím nielen po stránke zdravotnej, ale aj psychickej. Preto sa plne pridržiavam svojich doterajších podaní na svojej sťažnosti v plnom rozsahu trvám.

Žiadam, aby Ústavný súd mojej žiadosti vyhovel a k vyjadreniu k sťažnosti Okresného súdu Košice I udávam len toľko, že toto považujem za neústretové, pravdu rozporujúce, neobjektívne a nikomu neprajem zažiť to, čo som zažil ja, za dlhé roky súdneho neriešenia resp. nedoriešenia môjho prípadu.

Na ústnom prejednaní mojej sťažnosti netrvám.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu dotknutého súdneho spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vo veci žalobného návrhu sťažovateľa o určenie neplatnosti právnych úkonov vedeného na Okresnom súde pod sp. zn. 19 C 503/99 :

Dňa 17. mája 1999 podal sťažovateľ proti 1. Stavebnému bytovému družstvu III, Košice (ďalej len „žalovaný v 1. rade“), 2. A. B., K. (ďalej len „žalovaná v 2. rade“), a 3. I. B., K. (ďalej len „žalovaný v 3. rade“) žalobný návrh o určenie neplatnosti právnych úkonov.

Dňa 19. mája 1999 konajúca sudkyňa vyzvala žalovaných, aby sa písomne vyjadrili k žalobe, a sťažovateľ a vyzvala na zaplatenie súdneho poplatku.

Dňa 21. júna 1999 doručila žalovaná v 2. rade a dňa 26. júla 1999 žalovaný v 1. rade okresnému súdu svoje písomné stanovisko k žalobe.

Dňa 27. augusta 1999 vyzvala konajúca sudkyňa sťažovateľa na uhradenie doplatku na súdnom poplatku a v ten istý deň požiadala Okresný súd Košice II o zapožičanie súvisiacich spisov.

Dňa 8. septembra 1999 sťažovateľ uhradil doplatok na súdnom poplatku.

Dňa 7. októbra 1999 doručil žalovaný v 3. rade okresnému súdu svoje písomné stanovisko k žalobe.

Dňa 28. marca 2000 sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené za účelom opätovného predvolania účastníkov konania.

Dňa 2. mája 2000 sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, na ktorom sťažovateľ rozšíril okruh žalovaných v danej veci o Okresný úrad Košice III, odbor katastrálny, pričom okresný súd uznesením pripustil, aby Okresný úrad Košice III pristúpil do konania ako žalovaný vo 4. rade, a v ten istý deň bol zaslaný uvedenému žalovanému predmetný žalobný návrh na vyjadrenie.

Dňa 25. mája 2000 doručil žalovaný v 4. rade okresnému súdu svoje písomné vyjadrenie k žalobe.

Dňa 14. júla 2000 sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené za účelom predvolania žalovaných v 2. a 3. rade.

Dňa 26. septembra 2000 bolo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené pre neprítomnosť žalovaných v 2. a 3. rade. Žalovanému v 3. rade bola uložená poriadková pokuta, pretože sa bez ospravedlnenia nedostavil na súd.

Dňa 23. októbra 2000 požiadal žalovaný v 3. rade o odpustenie poriadkovej pokuty.

Dňa 24. októbra 2000 sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené pre neprítomnosť žalovanej v 2. rade, ktorej nebolo doručenie vykázané.

Dňa 31. októbra 2000 oznámila žalovaná v 2. rade okresnému súdu svoju adresu v Českej republike.

Dňa 3. decembra 2001 požiadala konajúca sudkyňa Ministerstvo spravodlivosti Českej republiky o vykonanie dôkazu v cudzine - výsluch žalovanej v 2. rade.

Dňa 27. februára 2002 Ministerstvo spravodlivosti Českej republiky vrátilo okresnému súdu dožiadanie bez jeho vybavenia, pretože žalovaná v 2. rade sa v čase vykonania dožiadania mala zdržiavať už na adrese Exnárova 15, Košice.

Dňa 30. apríla 2002 sa vo veci uskutočnilo pokračujúce pojednávanie, na ktorom okresný súd rozsudkom žalobu zamietol.

Dňa 30. mája 2002 podal sťažovateľ proti uvedenému rozsudku odvolanie.

Dňa 7. júna 2002 vyzvala konajúca sudkyňa sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie a vyzvala žalovaných, aby sa písomne vyjadrili k podanému odvolaniu.

Dňa 19. júna 2002 požiadal sťažovateľ o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov za odvolanie.

Dňa 20. júna 2002 sa Správa katastra Košice III písomne vyjadrila k odvolaniu sťažovateľa.

Dňa 2. júla 2002 doručil sťažovateľ okresnému súdu potvrdenie o jeho osobných, majetkových a zárobkových pomeroch a okresný súd mu v ten istý deň priznal oslobodenie od súdnych poplatkov.

Dňa 11. júla 2002 sa žalovaní v 2. rade a v 3. rade písomne vyjadrili k podanému odvolaniu.

Dňa 16. júla 2002 bol spis doručený Krajskému súdu v Košiciach, aby rozhodol o odvolaní sťažovateľa.

Dňa 10. októbra 2002 sa uskutočnilo vo veci na odvolacom súde pojednávanie, ktoré bolo odročené za účelom predvolania žalovaného v 1. rade a žalovaného vo 4. rade.

Dňa 7. novembra 2002 Krajský súd v Košiciach na odvolacom pojednávaní napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Dňa 16. decembra 2002 bol spis vrátený okresnému súdu.

Dňa 18. decembra 2002 vyzvala konajúca sudkyňa sťažovateľa, aby upresnil petit svojho žalobného návrhu. Sťažovateľ tejto výzve vyhovel 9. januára 2003.

Dňa 20. marca 2003 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie na okresnom súde, na ktorom bol vyhlásený rozsudok o zamietnutí žalobného návrhu sťažovateľa.

Dňa 2. mája 2003 doručil sťažovateľ okresnému súdu odvolanie proti uvedenému rozhodnutiu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa ods. 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv alebo slobôd (...).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa zásadne naplní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (II. ÚS 26/95).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma

vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť vecí, správanie účastníka a postup súdu (II. ÚS 79/97, I. ÚS 3/00). Podľa týchto kritérií posudzoval ústavný súd aj predmetnú vec.

Predmetom konania na okresnom súde je rozhodovanie o určenie neplatnosti kúpnej a darovacej zmluvy.

Pokiaľ ide o kritérium „zložitosť vecí“, ústavný súd je toho názoru, že občianskoprávne konanie o určenie neplatnosti právnych úkonov vzhľadom na konkrétne okolnosti danej veci, na skutkovú a právnu povahu sporu nemožno hodnotiť ako zložitú vec.

Pokiaľ ide o druhé kritérium, teda „správanie sťažovateľa“, ústavný súd je toho názoru, že namietaná dĺžka konania v podstate nebola závislá od správania sťažovateľa, hoci uznáva, že za iných okolností môžu byť nedostatky (nepresnosť) žalobného návrhu posúdené tiež ako dôvod vzniknutých prietáhov, ktoré treba pripísať aj na vrub sťažovateľa.

Pokiaľ ide o tretie kritérium, teda „postup súdu“, ústavný súd zameral svoju pozornosť na obdobie od 31. októbra 2000 do 3. decembra 2001, keď okresný súd bol trinásť mesiacov nečinný bez akéhokoľvek zákonného dôvodu.

Podľa názoru ústavného súdu práve uvedená doba 13 mesiacov nečinnosti, a to bez akýchkoľvek zákonných dôvodov mala vplyv na zdĺhavosť namietaného konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd konštatuje, že uvedená nečinnosť okresného súdu je porušením základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

Uvedenú nečinnosť okresného súdu nemôže odôvodniť ani tvrdenie predsedu okresného súdu o „zaťažnosti“ tohto súdu (napr. I. ÚS 39/00, I. ÚS 55/02).

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd v konaní vedenom na Okresnom súde Košice I sp. zn. 19 C 503/99 konštatoval porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, tak ako mu ho garantuje čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'učinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovateľ vo svojej s'ťažnosti uplatnil a odôvodnil aj nárok na priznanie finančného zadost'učinenia ako náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 80 000 Sk.

Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia vychádzal ústavný súd z ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde, s prihliadnutím na dĺžku zbytočných p'riťahov v danom konaní a na všetky okolnosti zakladajúce porušenie namietaného práva a tiež podľa zásad spravodlivosti uznal za odôvodnené priznať s'ťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie vo výške 10 000 Sk.

S'ťažovateľ si náhradu trov právneho zastúpenia neuplatnil a vzhľadom na to, že okresný súd 20. marca 2003 vydal vo veci rozhodnutie, neprichádzalo do úvahy v okolnostiach danej veci ani rozhodnutie podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2003